Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 2026–2027

33 335 Regels met betrekking tot het gebruik van de Friese taal in het bestuurlijk verkeer en in het rechtsverkeer (Wet gebruik Friese taal)

I

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 29 september 2026

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken[1] heeft nader schriftelijk overleg gevoerd met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het **Werkprogramma DINGtiid 2026–2027 en Wet gebruik Friese taal.** Bijgaand brengt de commissie hiervan verslag uit.
Dit verslag bestaat uit:

- De uitgaande brief van 20 mei 2026.
- De antwoordbrief van 28 september 2026.

De griffier van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
Bergman

[1] Samenstelling:
Beukering (Fractie-Beukering), Dessing (FVD), Dittrich (D66), Doornhof (CDA), Fiers (PRO), Van Gasteren (Fractie-Van Gasteren), Van der Goot (OPNL), Griffioen (D66), Van Gurp (PRO), Van Hattem (PVV), Janssen (SP), Janssen-van Helvoort (PRO), Karaaslan (D66), Kroon (BBB), Lagas (BBB) (voorzitter), Van Langen-Visbeek (BBB), Lievense (BBB), Meijer (VVD) (ondervoorzitter), Moonen (D66), Nicolaï (PvdD), Perin-Gopie (Volt), Recourt (PRO), Van Rooijen (50PLUS), Roovers (PRO), Van de Sanden (Fractie-Van de Sanden), Schalk (SGP), Straus (VVD), Talsma (ChristenUnie), Van Toorenburg (CDA), Visseren-Hamakers (Fractie-Visseren-Hamakers), Walenkamp (Fractie-Walenkamp

kst-33335-I
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN

Aan de Staatssecretaris Koninkrijksrelaties en Slagvaardige Overheid

Den Haag, 20 mei 2026

De leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 8 april 2026 met de antwoorden op de vragen over het werkprogramma DINGtiid 2026–2027.[2] De leden van de fractie van de **BBB** hechten veel waarde aan het Fries en andere streektalen en hebben daarom nog enkele vervolgvragen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

Voor de wetenschap en de zorg zijn er duidelijke afspraken gemaakt en middelen beschikbaar via de Algemiene Fryske Ûnderrjocht Kommisje (Afûk). U geeft aan dat er over sport geen afspraken zijn opgenomen in de Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer (BFTK). Waarom gaat er geen aandacht uit naar de sportwereld, bij uitstek de plek in de haarvaten van de Friese maatschappij waar de regionale identiteit en de Friese taal samenkomen? Bent u bereid over deze keuze in gesprek te gaan met de Afûk en/of andere relevante partijen?

Op onze suggestie voor een internationale Friese Taalunie met Duitsland en Denemarken, zegt u geen signalen te hebben ontvangen over de wenselijkheid hiervan vanuit de andere landen en u laat het daarbij. Bent u op basis van het coalitieakkoord bereid om in plaats van een afwachtende houding aan te nemen, zélf proactief de haalbaarheid van dit idee en een soortgelijk verdrag te toetsen bij de provincie Fryslân en onze buurlanden? Bent u bereid dit aan de leden van de fractie van de BBB toe te zeggen?

Ondanks dat wat de leden van de fractie van de BBB betreft uit onderzoek blijkt dat het Nedersaksisch sterk terugloopt, stelt u dat erkenning onder deel II van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (hierna: het Europees Handvest) voldoende ruimte biedt om deze te beschermen en weigert u zich in te zetten voor opwaardering naar erkenning onder deel III van het Europees Handvest. Hoe verhoudt deze keuze zich tot de kritiek van de Raad van Europa op de Nederlandse inzet en wordt in weerwil van het coalitieakkoord niet ingezet op verder bescherming van het Nedersaksisch en Limburgs onder deel III van het Europees Handvest? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Kunt u de mogelijkheid bekijken om de erkenning van het Nedersaksisch territoriaal en/of, op basis van dialect, gedifferentieerd toe te passen, bijvoorbeeld door het Stellingwerfs te erkennen onder deel III van het Europees Handvest? De huidige erkenning onder deel II van het Europees Handvest biedt slechts beperkte bescherming die misschien in andere regio's waar het Nedersaksisch wordt gesproken afdoende is. In gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf bestaat echter een andere realiteit. Dit is in lijn met de wijze waarop de Nederlandse overheid in een ander deel van het Koninkrijk ook het Papiaments onder zowel deel II als deel III van het Europees Handvest heeft erkend.

Kunt u zich inspannen om ervoor te zorgen dat de regionale talen, zoals het Fries, Nedersaksisch en Limburgs, worden geïntegreerd in door de

[2] *Kamerstukken I 2025/26,* 33 335, H.

overheid gebruikte AI-modellen, zoals GPT-NL? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Bij de bescherming van het Nedersaksisch en Limburgs legt u de verantwoordelijkheid vrijwel volledig bij de provincies en gemeenten, met slechts een verbindende rol voor het Rijk. Bent u met deze leden van mening dat het Rijk hier mede op basis van het coalitieakkoord een stap extra zou moeten doen met substantiële en geoormerkte rijksmiddelen, zodat het behoud van onze streektalen niet ten koste kan gaan van andere belangrijke taken van gemeenten en provincies?

De commissie voor Binnenlandse Zaken ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken,
I.M. Lagas

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 september 2026

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de vragen die leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken hebben gesteld op 20 mei.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
P.E. Heerma

Beantwoording vragen over werkprogramma DINGtiid 2026–2027

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van BBB

1. Voor de wetenschap en de zorg zijn er duidelijke afspraken gemaakt en middelen beschikbaar via de Algemiene Fryske Ûnderrjocht Kommisje (Afûk). U geeft aan dat er over sport geen afspraken zijn opgenomen in de Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer (BFTK). Waarom gaat er geen aandacht uit naar de sportwereld, bij uitstek de plek in de haarvaten van de Friese maatschappij waar de regionale identiteit en de Friese taal samenkomen? Bent u bereid over deze keuze in gesprek te gaan met de Afûk en/of andere relevante partijen?

Antwoord

De leden wijzen terecht op de belangrijke rol van sport in de Friese samenleving als plek waar identiteit en taal samenkomen. De Bestjoersôfspraak Fryske Taal en Kultuer (BFTK) bevat afspraken over een aantal prioritaire beleidsterreinen en omvat niet alle maatschappelijke domeinen afzonderlijk. Het ontbreken van specifieke afspraken over sport betekent niet dat het gebruik van het Fries in de sport geen aandacht verdient. Het ministerie kan hierover, waar daar vanuit Fryslân aanleiding toe is, het gesprek aangaan met de provincie en betrokken partijen, waaronder Afûk, en bezien welke initiatieven er al zijn.

2. Op onze suggestie voor een internationale Friese Taalunie met Duitsland en Denemarken, zegt u geen signalen te hebben ontvangen over de wenselijkheid hiervan vanuit de andere landen en u laat het daarbij. Bent u op basis van het coalitieakkoord bereid om in plaats van een afwachtende houding aan te nemen, zélf proactief de haalbaarheid van dit idee en een soortgelijk verdrag te toetsen bij de provincie Fryslân en onze buurlanden? Bent u bereid dit aan de leden van de fractie van de BBB toe te zeggen?

Antwoord

Een internationale taalunie of een vergelijkbare vorm van samenwerking is een verstrekkende vorm van samenwerking. In eerdere beantwoording is aangegeven dat het kabinet op dat moment geen signalen had ontvangen vanuit de provincie Fryslân, Duitsland of Denemarken waaruit bleek dat hier behoefte aan was. Het kabinet staat open voor initiatieven vanuit deze partijen en is bereid daarover mee te denken als die zich aandienen. Daarnaast wil het kabinet de internationale samenwerking op het gebied van erkende talen een impuls geven tijdens het Symposium Erkende Talen in 2027, dat wordt georganiseerd in het kader van het Nederlandse voorzitterschap van het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

3. Ondanks dat wat de leden van de fractie van de BBB betreft uit onderzoek blijkt dat het Nedersaksisch sterk terugloopt, stelt u dat erkenning onder deel II van het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (hierna: het Europees Handvest) voldoende ruimte biedt om deze te beschermen en weigert u zich in te zetten voor opwaardering naar erkenning onder deel III van het Europees Handvest. Hoe verhoudt deze keuze zich tot de kritiek van de Raad van Europa op de Nederlandse inzet en wordt in weerwil van het coalitieakkoord niet ingezet op verder bescherming van het Nedersaksisch en

Limburgs onder deel III van het Europees Handvest? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Antwoord

Het kabinet onderschrijft het belang van een goede bescherming van het Nedersaksisch en het Limburgs. Erkenning onder Deel II van het Europees Handvest biedt hiervoor een belangrijk internationaal kader. Het kabinet neemt de aanbevelingen van de Raad van Europa serieus, maar ziet Deel III op dit moment niet als de geëigende weg voor beide talen. Omdat de verplichtingen die daarmee worden aangegaan niet altijd passen bij de situatie van de taal en de regio. Niet alle bijbehorende maatregelen zijn zonder meer haalbaar in de praktijk. Voor het Nedersaksisch geldt dat de omstandigheden en het gebruik van de taal sterk verschillen tussen de verschillende taalgebieden. Een uniforme toepassing van de verplichtingen van Deel III sluit daardoor niet per definitie aan bij de regionale situatie. Ook vraagt een dergelijke erkenning om duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden en de praktische en financiële gevolgen voor Rijk, provincies en gemeenten.

4. Kunt u de mogelijkheid bekijken om de erkenning van het Nedersaksisch territoriaal en/of, op basis van dialect, gedifferentieerd toe te passen, bijvoorbeeld door het Stellingwerfs te erkennen onder deel III van het Europees Handvest? De huidige erkenning onder deel II van het Europees Handvest biedt slechts beperkte bescherming die misschien in andere regio's waar het Nedersaksisch wordt gesproken afdoende is. In gemeenten Ooststellingwerf en Weststellingwerf bestaat echter een andere realiteit. Dit is in lijn met de wijze waarop de Nederlandse overheid in een ander deel van het Koninkrijk ook het Papiaments onder zowel deel II als deel III van het Europees Handvest heeft erkend.

Antwoord

De specifieke situatie van verschillende Nedersaksische taalgebieden, waaronder het Stellingwerfs, heeft mijn aandacht. Tegelijkertijd heeft een eventuele toepassing van Deel III juridische en bestuurlijke consequenties. Het gaat daarbij onder meer om de vraag welke concrete verplichtingen voor onder andere de relevante medeoverheden ontstaan en of die de benodigde uitvoeringslasten kunnen dragen.

5. Kunt u zich inspannen om ervoor te zorgen dat de regionale talen, zoals het Fries, Nedersaksisch en Limburgs, worden geïntegreerd in door de overheid gebruikte AI-modellen, zoals GPT-NL? Deze leden lezen hier graag een toelichting op.

Antwoord

AI en taaltechnologie bieden kansen voor de zichtbaarheid en het gebruik van regionale talen. Tegelijkertijd bestaat het risico dat talen met een beperkte digitale aanwezigheid onvoldoende worden meegenomen in technologische ontwikkelingen. Het beschikken over voldoende data is essentieel.

Een aantal voorbeelden van initiatieven binnen BZK zijn de ontwikkeling van een Friese dataset in samenwerking met de provincie Fryslân voor het project FRIS, waarmee transcripties in het Fries kunnen worden gemaakt. Dit framework is ook inzetbaar voor andere talen. Daarnaast zal Chatbot GEM, een inclusieve digitale assistent die momenteel bij 27 gemeenten

wordt ingezet, ook beschikbaar worden gesteld voor de BES-eilanden. Hiermee wordt aandacht besteed aan meertaligheid. Deze verschillende bouwblokken zullen via de marktplaats sAldkick beschikbaar worden gesteld aan overheden, zodat departementen, gemeenten en andere overheden hiervan gebruik kunnen maken.

Welke talen uiteindelijk in specifieke modellen worden opgenomen, is echter afhankelijk van onder meer beschikbare data, technische mogelijkheden en de betrokken ontwikkelaars.

6. Bij de bescherming van het Nedersaksisch en Limburgs legt u de verantwoordelijkheid vrijwel volledig bij de provincies en gemeenten, met slechts een verbindende rol voor het Rijk. Bent u met deze leden van mening dat het Rijk hier mede op basis van het coalitieakkoord een stap extra zou moeten doen met substantiële en geoormerkte rijksmiddelen, zodat het behoud van onze streektalen niet ten koste kan gaan van andere belangrijke taken van gemeenten en provincies?

Antwoord

De bescherming van het Nedersaksisch en Limburgs is niet uitsluitend een verantwoordelijkheid van provincies en gemeenten. Het Rijk draagt als verdragsstaat verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het Europees Handvest en heeft daarom een coördinerende rol. Tegelijkertijd zijn provincies en gemeenten, gelet op de regionale verankering van deze talen, belangrijke partijen bij de concrete uitvoering. Ik blijf daarom met hen en met de taalorganisaties in gesprek over de vraag waar een aanvullende inzet van het Rijk het meeste effect kan hebben.